IJRO.GOV.UZ тизими орқали ЭРИ билан тасдиқланган, Ҳужжат коди: RN13785166

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
QURILISH VA UY-JOY KOMMUNAL XO‘JALIGI VAZIRINING
BUYRUG‘I

2025 yil.**“**22**”**aprel **89-son**

SRN 4.01.02-24 “Binolarni saqlash va ularga texnik xizmat ko‘rsatish uchun moliyaviy resurslarga bo‘lgan ehtiyojni hisoblash va ularning hisobini yuritish” smeta-resurs normalarini tasdiqlash to‘g‘risida

O‘zbekiston Respublikasining Shaharsozlik kodeksi hamda O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining “Ijtimoiy va ishlab chiqarish infratuzilmasini rivojlantirish bo‘yicha davlat dasturlarini shakllantirish va amalga oshirish jarayonlarini samarali tashkil etishning qo‘shimcha choralari to‘g‘risida” 2024-yil 29-apreldagi PQ–165-son qaroriga muvofiq

B U Y U R A M A N:

1. SRN 4.01.02-24 “Binolarni saqlash va ularga texnik xizmat ko‘rsatish uchun moliyaviy resurslarga bo‘lgan ehtiyojni hisoblash va ularning hisobini yuritish” smeta-resurs normalari ilovaga muvofiq tasdiqlansin.

2. Mazkur buyruq O‘zbekiston Respublikasi Iqtisodiyot va moliya vazirligi, Favqulodda vaziyatlar vazirligi, Energetika vazirligi, Madaniyat vazirligi, Ekologiya, atrof-muhitni muhofaza qilish va iqlim o‘zgarishi vazirligi, Oliy ta’lim, fan va innovatsiyalar vazirligi, Maktabgacha va maktab ta’limi vazirligi, Sport vazirligi hamda Sog‘liqni saqlash vazirligi bilan kelishilgan.

3. Ushbu buyruq rasmiy e’lon qilingan kundan e’tiboran kuchga kiradi.

Vazir **Sh.Xidoyatov**

O‘zbekiston Respublikasi
Qurilish va uy-joy kommunal
xo‘jaligi vazirining
2025-yil 22-apreldagi
89-son buyrug‘iga
ILOVA

SRN 4.01.02-24 “Binolarni saqlash va ularga texnik xizmat ko‘rsatish uchun moliyaviy resurslarga bo‘lgan ehtiyojni hisoblash va ularning hisobini yuritish” smeta-resurs normalari

Mazkur smeta-resurs normalari (bundan buyon matnda SRN deb yuritiladi) ijtimoiy soha obyektlarini saqlash va ularga texnik xizmat ko‘rsatish uchun moliyaviy resurslarga bo‘lgan ehtiyojni hisoblash va ularning hisobini yuritishga tatbiq etiladi.

Ushbu SRN 1-ilovada keltirilgan bino va inshootlarga nisbatan qo‘llaniladi.

1-bob. Smeta-resurs normalariga havolalar

1. Ushbu SRNda quyidagi shaharsozlik normalari va qoidalariga havolalar qo‘llanilgan:

SHNQ 1.04.03-23 “Bino va inshootlarni qurish, rekonstruksiya qilish, ta’mirlash va ularga texnik xizmat ko‘rsatishni tashkil etish”;

SHNQ 2.08.01-24 “Turar joy binolari”;

SHNQ 2.04.17-24 “Turar joy obyektlari, jamoat binolari va inshootlarining elektr jihozlari”;

SHNQ 2.04.09-21 “Bino va inshootlarning yong‘in avtomatikasi tizimi. Loyihalash talablari”

SHNQ 2.04.05-22 “Isitish, ventilyatsiya va konditsiyalash”;

SHNQ 2.04.08-22 “Gaz ta’minoti. Loyihalash talablari”.

2-bob. Atamalar, ta’riflar va qisqartmalar

2. Mazkur SRNda quyidagi atamalar va ularning ta’riflari qo‘llanilgan:

binolarga texnik xizmat ko‘rsatish — loyiha hujjatlari va me’yoriy hujjatlar talablariga muvofiq qurilish tizimlari va uning elementlarining butun xizmat muddati davomida to‘liq ishlashini ta’minlaydigan ish;

bino va inshootlarni modernizatsiya qilish — binoning mavjud o‘lchamdagi foydalanish ko‘rsatkichlarini zamonaviy talablarga muvofiqlashtirishga qaratilgan qurilish-montaj ishlari majmuasi (bino, seksiyalar va kvartiralarning tarhiy yechim elementlarini o‘zgartirish, binoni yetishmayotgan muhandislik uskunalari bilan jihozlash, tizimlar va alohida konstruksiyalarni almashtirish);

joriy ta’mirlash — binoning foydalanish ko‘rsatkichlarini saqlab turish bo‘yicha ta’mirlash ishlari majmui;

joriy texnik xizmat ko‘rsatish — qurilish elementlarining holatini va belgilangan parametrlarini, shuningdek binodagi texnik qurilmalarni ishlash rejimlarining saqlanib turishini ta’minlovchi ishlar majmui;

inshoot — har xil turdagi ishlab chiqarish jarayonlarini bajarish, moddiy qimmatliklarni joylashtirish va saqlash, odamlarning vaqtincha bo‘lishi (harakatlanishi), shuningdek uskunalar

yoki kommunikatsiyalarni joylashtirish (o‘tkazish, ulash) uchun mo‘ljallangan, tayanch, to‘sma yoki har ikkala maqsadga xizmat qiluvchi konstruksiyalardan iborat hajmiy, yassi yoki chiziq tarzidagi qurilish tizimi;

mukammal ta’mirlash — binoning ishonchliligini va unda qulay sharoitlarni ta’minlashga qaratilgan foydalanish ko‘rsatkichlarini yaxshilagan holda qayta tiklash bo‘yicha qurilish-ta’mirlash ishlari majmui.

3. Mazkur SHNQda quyidagi qisqartmalar qo‘llanilgan:

IIP – individual isitish punktlari;

IO‘M – issiqlik o‘lchash moslamalari.

3-bob. Umumiy qoidalar

4. Foydalanishga topshirilgan bino va inshootlar ishonchli bo‘lishi va inson hayoti uchun qulay va xavfsiz sharoitlarni ta’minlashi uchun bino va inshootlarga texnik xizmat ko‘rsatiladi (binolarni doimiy ravishda yaxshi holatda saqlashga, ular yuzaga kelgan nuqsonlarni o‘z vaqtida bartaraf etishga va foydalanishga yaroqliligini ta’minlash).

1-§. Bino faoliyatining maqsad va vazifalari

5. Bino va inshootlar foydalanishga topshirilgandan so‘ng muhandislik ekspluatatsiyasi tashkil etiladi. Muhandislik ekspluatatsiyasi tashkil etishda quyidagilar ta’minlanishi tavsiya etiladi:

belgilangan maqsadiga muvofiq ishlashi;

texnologik xususiyatlarini saqlashi;

binolarning xavfsizligi va odamlarga qulayligi;

aloqa va muhandislik tizimlarining ishlashi;

qulay ichki mikroiqlim (havo namligi, harorat va boshqa omillar);

holati sanitariya qoidalari, normalari va gigiyena normativlariga mos kelishi.

6. Bino va inshootlarga texnik xizmat ko‘rsatishni tashkillashtirishda muhandislik tizimlarining uzluksiz ishlashi ta’minlanishi tavsiya etiladi.

2-§. Binolarning ekspluatatsiyasi

7. Bino va inshootlarga texnik xizmat ko‘rsatish SHNQ 1.04.03-23 talablariga muvofiq amalga oshirilishi tavsiya etiladi.

8. Bino va inshootlarni ekspluatatsiya qilish jarayonlarida quyidagi ishlarni bajariladi:

sanitariya ta’minoti – binolarni va mahalliy hududlarni tozalash, qattiq maishiy chiqindilarni, shu jumladan tibbiy chiqindilar yig‘ish va olib tashlash, oqava suv chiqarish, drenaj va chiqindi qutilarini saqlash va yuvish, daraxtlarni kesish va obodonlashtirish elementlarini parvarish qilish bo‘yicha ishlarni o‘z ichiga oladi;

bino va inshootlar odamlarning yashashi uchun qulay muhitni ta’minlash, binolarni, jabhalarni, tom tuzilmalarini va boshqa konstruktiv elementlarni to‘g‘ri holatda saqlash, aloqa, gaz, ventilyatsiyani saqlash va sozlash, sanitariya va boshqa jihozlar, binolarni kuz-qish mavsumiga tayyorlash;

konstruksiyadan foydalanish jarayonida yuzaga kelgan nuqsonlarni bartaraf etishga, eskirgan konstruktiv elementlarni tiklashga qaratilgan ta’mirlash ishlari. Bunga joriy va mukammal ta’mirlash, shuningdek, favqulodda tiklash ishlari kiradi.

4-bob. Binolarga texnik xizmat ko‘rsatish xizmatlari

1-§. Umumiy qoidalar

9. Bino va inshootlarga joriy texnik xizmat ko‘rsatish SHNQ 1.04.03-23 ning 5-ilovasiga muvofiq amalga oshirilishi tavsiya etiladi.

2-§. Ventilyatsiya tizimlari

10. Ventilyatsiya tizimlari ekspluatatsiyasi dizayn xususiyatlarini (harorat va havo oqimi, ish paytida iste’mol qilinadigan quvvat va h.k.) saqlab qolish hamda xizmat muddatini oshirishni ta’minlashi tavsiya etiladi.

11. Ichki havoning tarkibi va sifatini yaxshilash uchun muntazam ravishda ventilyatsiyani ta’mirlash ishlari amalga oshirilishi tavsiya etiladi.

12. Ventilyatsiya tizimlariga texnik xizmat ko‘rsatish tizim samaradorligini tiklash, xarajatlarni kamaytirish va havo sifatini yaxshilashga qaratilgan quyidagi chora-tadbirlar amalga oshirilishi tavsiya etiladi:

uskunalar, havo o‘tkazgichlari va mahkamlash moslamalarini vizual tekshirish;

havo kanallarini, qabul qilish panjaralarini, filtr agregatlarini tozalash;

apparat diagnostikasi, avtomatlashtirish, havo isitgichlarini sinovdan o‘tkazish;

barcha rejimlarni tekshirish, elektronika va mexanik qismlarni sozlash.

13. Aksariyat obyektlar uchun ventilyatsiya tizimlariga xizmat ko‘rsatish davriylik yiliga kamida bir marta amalga oshirilishi tavsiya etiladi. Bunda obyektlar uchun texnik xizmat ko‘rsatish tez-tez amalga oshirilishiga yo‘l qo‘yiladi. Havoni qayta ishlash moslamasiga texnik xizmat ko‘rsatish jadvali xona va havo kanallari maydonini, shuningdek, muayyan ish sharoitlarini hisobga olgan holda tuziladi.

14. Ishlar tartibi quyidagi tartibda amalga oshirish tavsiya etiladi:

shamollatish uskunalarini avtomatlashtirishni tekshirish yiliga 1 marta;

uskunaning texnik parametrlarini o‘lchash yiliga 1 – 4 martagacha;

havo filtrlarini tozalash yiliga 2 marta;

tizimni sovitish bilan to‘ldirish yiliga 1 – 4 martagacha;

ichki blok korpusini tozalash yiliga 1 marta.

15. Quyidagi alomatlar mavjud bo‘lsa ventilyatsiyani ta’mirlash tavsiya etiladi:

ventilyatsiya elementlarida laboratoriya tekshiruvlari natijalari bilan tasdiqlangan patogen bakteriyalar mavjudligi;

o‘rnatishning ishlashi paytida kuchli tebranish;

uskunalar elementlarining devorlarida kuchli ifloslanish;

havo kanallaridan yoqimsiz hid paydo bo‘lishi.

3-§. Isitish tizimi va issiqlik ta’minoti va sovitish tizimlari

16. Isitish tizimlarining energiya samaradorligini oshirish, sovitish tizimlariga muntazam texnik xizmat ko‘rsatish hamda ularning xizmat muddatini, qulay yashash darajasini oshirishi va energiya resurslarini tejashga erishish tavsiya etiladi.

17. Individual suv isitish qozonlarini o‘rnatish, ta’mirlash, taftish qilish va foydalanish ishlari SHNQ 2.04.08-22, SHNQ 2.04.05-22 hamda SHNQ 2.08.01-24ga muvofiq amalga oshiriladi.

18. Isitish moslamasining ishonchli va uzluksiz issiqlik ta’minotini, energiya resurslarini samarali boshqarish va tutash hudud-muhitga salbiy ta’sirni kamaytirish uchun ularga muntazam texnik xizmat ko‘rsatish tavsiya etiladi.

19. Issiqlik punktlarini saqlashda quyidagilarni inobatga olish tavsiya etiladi:

rejali texnik xizmat ko‘rsatish – qozonxonalar, nasoslar, nazorat klapanlari va issiqlik o‘lchagichlari kabi uskunalarni muntazam tekshirish va texnik xizmat ko‘rsatish aniq belgilangan rejaga muvofiq amalga oshirilishi;

monitoring va diagnostika – zamonaviy monitoring va diagnostika tizimlari isitish punktlarining ishlashidagi nosozliklar va anomaliyalarni aniqlash;

uskunani yangilash – eski uskunalarni samarali va ekologik jihatdan barqaror alternativlar bilan almashtirish;

energiya samaradorligi – transformator podstansiyalarining energiya samaradorligini oshirish zamonaviy texnik xizmat ko‘rsatishning asosiy yo‘nalishi hisoblash;

xavfsizlik – substansiyalarga texnik xizmat ko‘rsatish, shuningdek, avariyalar va hodisalarning oldini olish uchun xavfsiz operatsiyalarni va tartibga rioya qilish.

20. IIPga texnik xizmat ko‘rsatish sanoat va tijorat binolarida isitish tizimlarining ishonchliligi va samaradorligini ta’minlaydi. Ushbu jarayon ishchilar uchun xonani isitishni ta’minlaydi, shuningdek favqulodda vaziyatlarni va energiya xarajatlarini kamaytirish uchun tavsiya etiladi.

21. IIPda quyidagi ishlar amalga oshirish tavsiya etiladi:

davriy tekshirish – uskunaning holatini vizual tekshirish, yuzaga kelishi mumkin bo‘lgan muammolarni aniqlash, punktning tozaligi va tartibini nazorat qilish uchun IPPning muntazam tekshiruvlari o‘tkaziladi;

qozonni tekshirish va texnik xizmat ko‘rsatish – qozonning ishlashini tekshirish, uni tozalash, filtrlarni almashtirish, yonilg‘i ta’minoti tizimini (gaz, mazut va boshqalar) tekshirish, shuningdek, yong‘in tizimining to‘g‘ri ishlashini va xavfsizligini nazorat qilishni o‘z ichiga oladi;

nasosga texnik xizmat ko‘rsatish – nasoslarni tekshirish va texnik xizmat ko‘rsatish, shu jumladan mexanik muhrlarning holatini tekshirish, ulanishlarning ishonchliligini nazorat qilish va ularning ishlashini tizim ehtiyojlariga muvofiq sozlash;

kengaytirish idishini tekshirish va texnik xizmat ko‘rsatish, kengaytirish tankiga xizmat ko‘rsatish, shu jumladan membrananing bosimi va holatini tekshirish;

haroratni nazorat qilish tizimiga texnik xizmat ko‘rsatish – haroratni o‘lchash va tartibga solish uchun asboblarni tekshirish va kalibrlash, shuningdek, qulay isitishni ta’minlash uchun nazorat qilish tizimini sozlash;

issiqlik energiyasini hisobga olish tizimiga texnik xizmat ko‘rsatish – IO‘Mni tekshirish va ularga xizmat ko‘rsatish va ko‘rsatkichlarni olish;

favqulodda vaziyatlar tizimlarini tekshirish – xavfsizlikni ta’minlash uchun avariya klapanlari, gaz oqish detektorlari yoki boshqa favqulodda tizimlarga texnik xizmat ko‘rsatish va sinovdan o‘tkazish ishlarini o‘z ichiga oladi;

kichik nosozliklarni bartaraf etish – kichkina nosozliklar va nosozliklarga tezkor javob berish, shuningdek, vaqtincha ishlamay qolgan bo‘lsa, ta’mirlash vaqtida jihozlarni almashtirish.

22. Markaziy isitish punktlaridagi markaziy isitish blokiga texnik xizmat ko‘rsatish markazlashtirilgan isitish tizimining barqaror ishlashini ta’minlash uchun tavsiya etiladi. Favqulodda vaziyatlarni minimallashtirish, energiya samaradorligini oshirish va foydalanish

xarajatlarini kamaytirish maqsadida markaziy isitish stansiyalariga samarali xizmat koʻrsatish tavsiya etiladi.

23. Markaziy isitish markazida quyidagi ishlarni amalga oshirish tavsiya etiladi:

oqish, korroziya va boshqa anomaliyalarni aniqlash uchun vizual va instrumental tekshiruvlarni oʻz ichiga olgan muntazam tekshiruvlar jadvalini ishlab chiqish;

qozonxonalarga texnik xizmat koʻrsatish, shu jumladan yondirgichlarni tozalash va sozlash, yoqilgʻi dozalash tizimlariga xizmat koʻrsatish, shuningdek, tashlamalar holatini tekshirish;

nasos stansiyalarini tekshirish va texnik xizmat koʻrsatish, shu jumladan mexanik muhrlar va qanotlarning holatini kuzatish, shuningdek, boshqaruv tizimining ishlashini tekshirish;

kengaytirish tanklarini muntazam tekshirish, shuningdek, tizimdagi bosimni kuzatish;

IOʻMni tekshirish va texnik xizmat koʻrsatish, shu jumladan, koʻrsatkichlarni olish;

issiqlik almashtirgichlarni tozalash va holatini tekshirish, shuningdek ularni gidravlik sinovdan oʻtkazish;

favqulodda klapanlar, gaz qochqinlarni aniqlash moslamalari, yongʻin avtomatikasi tizimlari va boshqa avariya tizimlarini muntazam tekshirish va texnik xizmat koʻrsatish;

kichik nosozliklarni tezda bartaraf etish, ishdan chiqqan butlovchi qismlar va isitish uskunalarini almashtirish;

markaziy issiqlik stansiyalarining ish samaradorligini baholash va samaradorlikni oshirish va energiya resurslarini tejash uchun chora tadbirlarni koʻrish;

isitish mavsumiga tayyorgarlik koʻrish;

favqulodda vaziyatlarni bartaraf etish.

24. IIP va markaziy issiqlik stansiyalarini isitish mavsumiga tayyorlash barcha issiqlik ta’minoti tizimlarini tekshirish, uskunalarni ishga tushirish, mumkin boʻlgan toʻsiqlarni bartaraf etishni oʻz ichiga oladi. Ishga tushirishdan oldin xavfsizlik tizimlari (avariya klapanlari, sensorlar, yongʻin signalizatsiya tizimining xabarlovchilari) tekshirilishi tavsiya etiladi.

25. Samarali issiqlik ta’minotini ta’minlash va tizimning ishdan chiqishiga yoʻl qoʻymaslik maqsadida isitish agregatlarini ta’mirlash va texnik xizmat koʻrsatish amalga oshirish tavsiya etiladi. Bunda bajarilgan ish turlari va vazifalar ularni amalga oshirish chastotasi (takrorlanish jadalligi)ga qarab farqlanadi:

har chorakda – uskunalarni ishlash samaradorligi oshirish uchun ularni har chorakda tekshirish tavsiya etiladi;

har oyda – har oyda tizimlarni tez-tez tekshirish tavsiya etiladi. Bu buzilishlarning oldini olishga, yoqilgʻi sarfini nazorat qilishga va kichik muammolarni bartaraf etishga yordam beradi;

har haftada – issiqlik punktlariga har hafta texnik xizmat koʻrsatish paydo boʻlgan muammolarga tezroq javob berish va ularning yuzaga kelishi xavfini minimallashtirish imkonini beradi;

kundalik – nosozliklarni darhol aniqlashni osonlashtirishda va yuqori samaradorlikni ta’minlashda kundalik monitoring ishlarini amalga oshirish tavsiya etiladi. Bundan tashqari, issiqlik iste’molini aniq hisoblashni osonlashtiradi;

24/7 – isitish tizimlarining ishonchliligi va xavfsizligi uchun eng yuqori darajadagi monitoring hisoblanadi. Bunda, favqulodda vaziyatlarni tezkor bartaraf etish, aniq hisob-kitob va ma’lumotlarni tahlil qilishni ta’minlanadi.

26. Sovitish uskunasiga texnik xizmat koʻrsatish sovuq, muntazam va rejali taʼmirlashni keltirib chiqaradigan uskunalarni tekshirish, shuningdek, oldindan aytib boʻlmaydigan buzilishlarni bartaraf etish boʻyicha ishlar majmuasini oʻz ichiga oladi.

27. Sovitish uskunalariga quyidagi xizmat koʻrsatish ishlarini amalga oshirish tavsiya etiladi:

ifloslanish va dezinfeksiyalash;

qurilmaning markaziy qismlari (dvigatel, termostat, kompressor) holati va ishlashini baholash;

filtrlar va moylarni almashtirish;

sxema va drenaj tizimini tozalash;

elektr kontaktlarini tekshirish;

filtrli quritgichlarni tekshirish hamda ularni tozalash yoki almashtirish;

freon quvurlarining ulanishlari va mahkamlanishini tekshirish;

kondensatsiya bosimini tekshirish.

28. Sovitish uchun uskunani ishga tushirish va uskunani isitish rejimiga oʻtkazishdan oldin, yiliga kamida 2 marta konditsioner tizimlariga texnik xizmat koʻrsatish tavsiya etiladi.

29. Fankoil konditsionerlarining tizimi har doim toʻgʻri va uzluksiz ishlashi uchun fankoil agregatlarini yiliga kamida uch marta texnik xizmat koʻrsatish tavsiya etiladi.

30. Konditsionerlarga kamida olti oyda bir marta xizmat koʻrsatish tavsiya etiladi. Konditsioner tizimlarini saqlash va ishlatish xarajatlarini optimallashtirish uchun xizmat koʻrsatishni autsorsing asosida amalga oshirishga yoʻl qoʻyiladi.

31. Konditsionerlarda quyidagi profilaktik ishlarini amalga oshirish tavsiya etiladi:

ichki modul filtrlarini tozalash;

konditsioner diagnostikasi;

tashqi va ichki bloklarning issiqlik almashtirgichlarini tozalash;

konditsionerni freon bilan toʻldirish;

elektr kabelidagi kontaktlarning butunligini tekshirish.

4-§. Elektr taʼminoti tizimlari

32. Ijtimoiy soha obyektlarida elektr uskunalari va elektr tarmoqlarini loyihalashtirish, montaj qilish, ularga profilaktika xizmatini koʻrsatish va foydalanish ishlari SHNQ 2.04.17-24 talablariga muvofiq amalga oshirilishi tavsiya etiladi.

33. Binolar va binolar ichidagi barcha jihozlar hamda qurilmalarning ishlashi, shuningdek, binolarda boʻlgan odamlarning hayoti va xavfsizligi taʼminlanishi uchun elektr tarmoqlari xavfsiz ishlash holatida boʻlishi va ularning toʻgʻri taʼminlanishi tavsiya etiladi.

34. Elektr tarmoqlarining yaxshi holatda saqlanishi doimiy ravishda nazorat qilinishi, favqulodda vaziyatlarda choralar koʻrilishi, elektr taʼminoti tizimlarining diagnostikasi, sinovdan oʻtkazilishi va rejali texnik xizmat koʻrsatilishi tavsiya etiladi. Bu nafaqat xavfsizlik sharoitida yashash va ishlashga yordam beradi, balki qulaylikni taʼminlab, energiyani tejash hamda undan foydalanish xarajatlarini optimallashtiradi.

35. Elektr tizimlariga texnik xizmat koʻrsatish va tekshirish davriyligi boʻyicha quyidagicha qabul qilinishi tavsiya etiladi:

yiliga bir marta 1 va 2-toifali binolarda himoya ishlari tekshiriladi;

har 3 yilda bir marta 3-toifali binolarda himoya ishlashi tekshiriladi;

namlik va yong‘in xavfi yuqori bo‘lgan obyektlarda kabellarning izolyatsiyaga chidamliligini kompleks tekshirish kamida 6 oyda bir marta amalga oshiriladi;

kuchlanish kuchaygan asbob-uskunalar va kabel liniyalarini sinovdan o‘tkazish elektr inshootlarini birinchi ishga tushirishdan oldin, shuningdek, ta’mirlash ishlari va jihozlarning noto‘g‘ri ishlashidan keyin amalga oshiriladi;

birinchi ishga tushirishdan oldin, shuningdek, nosozliklar va ta’mirlash ishlaridan so‘ng, o‘chirish to‘xtatuvchilari auditi o‘tkaziladi.

5-§. Yong‘in xavfsizligini ta’minlash va yong‘inni o‘chirish vositalarini saqlash

36. Yong‘in avtomatikasi tizimiga xizmat ko‘rsatishda, uning ishonchlilik va favqulodda vaziyatlarda o‘z vaqtida javob berishini ta’minlashga qaratilgan asosiy chora-tadbirlar quyidagilardan iborat:

vaqti-vaqti bilan texnik xizmat ko‘rsatish va tekshirish – yong‘in xavfsizligini ta’minlash va yong‘in o‘chirish vositalariga texnik xizmat ko‘rsatish doirasida qismlarning holati tekshiriladi, yong‘in signalizatsiyasi tizimi, yong‘in haqida xabarlar uzatish tizimi, yong‘in xabarchisi (оповещатель), yong‘in xabarlagichi (извещатель) sinovdan o‘tkaziladi, mavjud yong‘in o‘chirish jihozlari tekshiriladi, yong‘in avtomatikasi tizimlari holati nazorat qilinadi va hokazo;

uskunani o‘rnatish va almashtirish, xizmat ko‘rsatish mutaxassislari yangi komponentlarni o‘rnatish yoki eskirgan signalizatsiya uskunalarini almashtirish bo‘yicha ishlarni amalga oshiradilar. Bu tutunga qarshi shamollatish tizimi va yong‘in avtomatikasi tizimini o‘rnatish, masofadan boshqarish va sirenalarni o‘rnatish, shuningdek, konfiguratsiya va dasturlashni o‘z ichiga oladi;

nosozliklarni bartaraf etish va tuzatish.

37. Har chorakda bir marta kabel aloqalari, elektr tarmoqlari, izolyatsiya va batareyalar holatini baholash tavsiya etiladi. Bundan tashqari, magnit kontaktli eshik sensorlarining ishlashi tekshiriladi va tuzilmalarning yaxlitligi tekshiriladi.

38. Yong‘in avtomatikasi tizimlariga texnik xizmat ko‘rsatish, ularning turlaridan qat’i nazar, turli obyektlarda xavfsizlik choralarining ajralmas qismi hisoblanadi.

Yong‘in avtomatikasi tizimlarining ishchi holati kamida har chorakda bir marta kompleks tekshiriladi hamda faoliyat bilan shug‘ullanish vakolatiga ega tashkilotlar mutaxassislar tomonidan doimiy texnik xizmat ko‘rsatish tavsiya etiladi.

6-§. Videokuzatuvga texnik xizmat ko‘rsatish

39. Videokuzatuvga texnik xizmat ko‘rsatishda quyidagi ishlar amalga oshiriladi:

videokameralar va boshqa elementlarni chang, ifloslangan va tashqi ifloslantiruvchi moddalardan muntazam tozalash;

harakat detektori sinovini tashkil etish. Bunda, aniq ishlashini ta’minlash uchun o‘rnatilgan va tashqi harakat detektorlarini sinovdan o‘tkaziladi;

monitoring kameralari, kabel liniyalari, indikator chiroqlari, videoregistratorlar, masofadan boshqarish pultlari, quvvat manbalari va o‘rnatish moslamalari komponentlarning holatini kuzatish;

tizimning shikastlanishini tekshirish. Bunda, shikastlanish, muammolar yoki korroziyani aniqlash uchun vizual tekshiriladi;

tizim optimal ishlash uchun tizim parametrlarini sozlash ishlari;

ko‘rish burchaklarini sozlash. Bunda, kameralarning ko‘rish burchaklarini to‘g‘rilanadi;

raqamli ma’lumotlar liniyalarini sinovdan o‘tkazish. Bunda, barqaror ma’lumotlarni uzatish uchun raqamli kabellar va ulanishlarni sinovdan o‘tkaziladi;

tizimning uzluksiz ishlashini ta’minlash uchun aniqlangan muammolarni tuzatish.

40. Muntazam texnik xizmat ko‘rsatish quyidagilarni o‘z ichiga oladi:

oylik — kameralar va kabellarni vizual tekshirish. Qurilmani tozalash va diagnostika;

har chorakda — zang izlarini tekshirish, keyinchalik korroziya va oksidlanish jarayonini oldini olish uchun kimyoviy moddalar bilan ishlov berish. Elektr tarmog‘ining funksionalligini tekshirish;

yillik — yerga ulash va izolyatsiyani tekshirish, qoidalarga muvofiq ishlarni amalga oshirish, eskirgan batareyalar va kabellarni almashtirish.

Videokuzatuv tizimiga texnik xizmat ko‘rsatish muhandislik xavfsizlik tizimlariga texnik xizmat ko‘rsatishning umumiy qatoriga kiradi.

7-§. Dizel generator majmuasi va uzluksiz quvvat manbaiga texnik xizmat ko‘rsatish

42. Dizel generatorlari va uzluksiz quvvat manbaiga texnik xizmat ko‘rsatishga ishlaydigan uskunani ish holatida saqlash va kutilmagan favqulodda vaziyatlar ehtimolini kamaytirishga qaratilgan chora-tadbirlar kiradi. Saqlash yoki tashish paytida kutish rejimida uskunaga texnik xizmat ko‘rsatishga yo‘l qo‘yiladi.

43. Dizel generator majmuasida texnik xizmat ko‘rsatishning aksariyati, dizel dvigatelini yaxshi holatda saqlashga moslangan chora-tadbirlardan (ishchi suyuqliklarni (moy, sovitish suvi), sovitish tizimining filtr elementlarini almashtirish, dvigatel injektorlarini moylash va dizel yoqilg‘isi bilan ta’minlash, starter akkumulyatorining holatini tekshirish, dizel generatorini sinov yukida ishlatish, va b.) iborat bo‘ladi.

44. Uzluksiz quvvat manbai elektr energiyasi iste’molchisi va tarmoq o‘rtasida bog‘langan bo‘lishi, barcha mumkin bo‘lgan, shu jumladan favqulodda vaziyatlarda, tarmoq ish rejimlarida yukni quvvat bilan ta’minlash uchun ishlatilishi tavsiya etiladi. Uzluksiz quvvat manbai funksiyalarini bajarish uchun zaxira quvvat manbaidan foydalanish tavsiya etiladi.

Uzluksiz quvvat manbai ta’minoti hamda ulangan batareyalar tizimidagi nosozliklarni aniqlash uchun operatsiyalarni amalga oshirish tavsiya etiladi. Uzluksiz quvvat manbaiga texnik xizmat ko‘rsatish majburiy ravishda uzluksiz elektr ta’minoti tizimida ishlatiladigan tarqatish va kommutatsiya uskunalariga texnik xizmat ko‘rsatish bilan birgalikda bajarilishi tavsiya etiladi.

8-§. Suv ta’minoti va oqava suv chiqarish tizimlariga texnik xizmat ko‘rsatish

45. Suv ta’minoti tizimlariga texnik xizmat ko‘rsatishda quyidagi ishlar amalga oshirilishi tavsiya etiladi:

uskunalar va quvurlarning holatini baholash, kamchiliklar va nosozliklarni aniqlash;

aloqa holatining diagnostikasi, komponentlar va mexanizmlarning ishlashini aniqlash uchun parametrlarni o‘lchash;

tizimlarni butun uzunligi bo‘ylab oqish uchun tekshirish;

tizimlardagi zang va boshqa konlarni yo‘q qilish;

ishlash muddati to‘liq tugagan komponentlar va elementlarni almashtirish;

shlangi sinovlarni o‘tkazish;

rejali ta’mirlash ishlarini bajarish;

uskunaning ishlashini tekshirish;

tekshiruv davomida aniqlangan nuqson va nosozliklarni tuzatish;

hisobot jurnalini yuritish.

46. Oqava suv chiqarish tizimini ta’mirlash ishlari quyidagilarni o‘z ichiga oladi:

bo‘ronli drenajlarni turli chiqindi, chang, mexanik blokirovkalardan tozalash;

quvurlarni yuvish;

oqish joylarini muhrlash, joylarning zichligini tiklash;

ish vaqtida ishlamay qolgan elementlarni ta’mirlash yoki to‘liq almashtirish;

gidravlik sinovlarni o‘tkazish.

47. Suvni tozalash tizimlariga texnik xizmat ko‘rsatishga quyidagilar kiradi:

filtrlarning ishlashini tekshirish;

ulanishlarning mahkamligini tekshirish;

nazorat klapanlarini yuvish, mexanik ifloslanishni olib tashlash;

pistonlar, injektorlar, filtrlarni tozalash;

kompressor blokini sozlash;

uskunaning elektr simlari holatini baholash.

48. Kommunal tarmoqlarni mavsumiy foydalanishga tayyorlash quyidagilarni o‘z ichiga oladi:

isitish bo‘lmagan hollarda qish davrigacha tizimdan suvni to‘kish (quvur yorilishining oldini olish uchun);

o‘chirish kanallarining ishlashini tekshirish;

namlikni maksimal darajada olib tashlash uchun pnevmatik uskuna yordamida tizimlarni tozalash;

shamollatish teshiklarini yopish.

9-§. Gaz ta’minoti

49. Ijtimoiy soha obyektlarida gaz uskunalari va gaz tarmoqlarini loyihalash, montaj qilish, ularga profilaktika xizmatini ko‘rsatish va foydalanish SHNK 2.04.08-22 talablariga muvofiq amalga oshirilishi tavsiya etiladi.

10-§. Quyosh panellari

50. Quyosh panellariga muntazam texnik xizmat ko‘rsatish kamida har chorakda bir marta o‘tkazilishi tavsiya etiladi.

51. Texnik xizmat ko‘rsatish doirasida panellarning butunligi, krepleniyalari, elektr bog‘lanishlari va kabellarini tekshirish tavsiya etiladi.

52. Panellarni iflosliklardan (chang, qor, chiqindilar va h.k.) tozalash kamida har oyda bir marta yoki zaruratga qarab amalga oshirilishi tavsiya etiladi.

53. Panellarni tozalash uchun faqat yumshoq materiallar va toza suvdan foydalanish, abraziv moddalar va kimyoviy vositalardan foydalanmaslik tavsiya etiladi.

54. Invertorlar va nazorat qurilmalarini tuzatish va tekshirish ishlari har oyda o‘tkazilishi tavsiya etiladi.

55. Panellarning ishlash harorati ishlab chiqaruvchi tomonidan ko‘rsatilgan darajada saqlanishi tavsiya etiladi.

56. Qish faslida panellar ustidagi qor miqdori nazorat qilinishi va ular tozalanishi tavsiya etiladi.

57. Panellarni daraxtlar, yangi binolar yoki boshqa to‘siqlar bilan soyabon qilishdan saqlanish tavsiya etiladi.

58. Quyosh panellari fizik ta’sirga (zarba, bosim, vibratsiya va h.k.) duchor qilinmasligi tavsiya etiladi.

59. Elektr bog‘lanishlari va kabellar namlik va mexanik shikastlanishlardan himoyalangan bo‘lishi tavsiya etiladi.

60. Agar panellar shikastlansa, nosozliklar yoki boshqa favqulodda holatlar aniqlansa, ulardan foydalanishni darhol to‘xtatish va mas’ul shaxslarga xabar berish tavsiya etiladi.

61. Uskunalar holati va texnik xizmat ko‘rsatish ishlari bo‘yicha hisobot va monitoring olib borish tavsiya etiladi.

62. Monitoring natijalari yozma shaklda qayd etilishi va tahlil qilinishi tavsiya etiladi. Bunda vaqtli aniqlanmagan nosozliklarni bartaraf etishga yordam beradi.

63. Nosozliklar holatida quyidagi ishlarni amalga oshirilishi tavsiya etiladi:

nosozliklar aniqlanganida quyosh tizimidan foydalanishni to‘xtatish va panellarni umumiy tarmoqdan ajratish;

panellar o‘chirilgandan keyin mutaxassis tomonidan ko‘zdan kechirilishi va nosozlikning sabablari va uni bartaraf etish tartibi aniqlanish.

Panellardan foydalanish faqat to‘liq nosozliklar bartaraf etilgandan va nazorat sinovlari o‘tkazilgandan keyin tiklanishi tavsiya etiladi.

11-§. Liftlardan texnik foydalanish

64. Liftlar butun foydalanish muddati davomida binolarda yo‘lovchilarning avariyasiz va xavfsiz yurishini ta’minlashi tavsiya etiladi (texnik xizmat ko‘rsatish va ta’mirlash uchun to‘xtatib qo‘yishlar bundan mustasno).

65. Lift faoliyati ustidan dispetcherlik nazorati o‘rnatilishi shart hamda u quyidagilarni ta’minlashi tavsiya etiladi:

kabinadan va mashina xonasidan operatorni ikki tomonlama so‘zlashuv aloqasiga chaqiruvchi chiroqli va tovushli signalizatsiyani;

dispetcherlik punkti va lift kabinasi hamda mashina bo‘limi o‘rtasida ikki tomonlama so‘zlashuv aloqasini;

kabinada yo‘lovchi borligidan dalolat beruvchi chiroqli signalizatsiyani (kabina eshiklari qo‘lda yopiladigan yo‘lovchi liftlari uchun);

yo‘lovchi lifti kabinasida “Stop” tugmachasi bosilgani haqidagi chiroqli yoki tovushli signalizatsiyani;

shaxta, mashina yoki blok xonalarining eshiklari ochilgani haqidagi chiroqli signalizatsiyani;

baland binolarda yo‘lovchilarni tashish liftlarini “yong‘in-qutqaruv bo‘linmalarni tashish” rejimi soz holda bo‘lishi.

66. Lift kabinasida liftdan foydalanish qoidalari hamda quyidagilar ko‘rsatilgan lavha osilishi tavsiya etiladi:

lift nomi (maqsadi bo‘yicha);

yuk ko‘tarish qobiliyati (ruxsat etilgan yo‘lovchilar soni bilan);

qayd raqami;

xizmat ko‘rsatuvchi xodimlar yoki avariya xizmati bilan aloqa qilish uchun telefon raqami.

Liftning mashina bo‘limiga kirish joyi bo‘sh va yorug‘ bo‘lishi tavsiya etiladi.

67. Liftlarga texnik xizmat ko‘rsatish va ta’mirlash ishlarini bajaruvchi ixtisoslashgan tashkilot quyidagilarni amalga oshirishi tavsiya etiladi:

muntazam ravishda ko‘rikdan o‘tkazish, lift uskunalariga texnik xizmat ko‘rsatish va ta’mirlash jadvallarini tuzish, ularni buyurtmachi bilan muvofiqlashtirish;

liftlarning avariya ta’mirini amalga oshirish.

68. Ijtimoiy soha obyektlari binolaridagi lift uskunalarini ekspluatatsiya qilish uchun quyidagilar ta’minlanishi tavsiya etiladi:

lift kabinasi va mashina xonasining saqlanishi va tozaligi;

mashina xonasi va mashina xonasining shiftini o‘z vaqtida joriy va mukammal ta’mirlashi;

mashina xonasining tozaligi, begona buyumlarning yo‘qligini hamda shaxta va mashina xonasida liftga aloqasi bo‘lmagan biror-bir qurilma va uskuna o‘rnatilishiga yo‘l qo‘ymasligi;

lift shaxtasi va mashina xonasining yoritilishi.

5-bob. Ijtimoiy soha obyektlari binolarini tozalash xizmatlari

69. Ijtimoiy soha obyektlari binolarini tozalash xizmatlari va ularning narxlari ushbu SRNning 2-ilovasida ko‘rsatilgan tartibda hisoblanadi. Shu bilan birga, 2-ilovada belgilangan ishchilar soni va narxlar ijtimoiy soha obyektlari uchun o‘rnatilgan shtat me’yorlariga muvofiq mavjud shtat birliklari doirasida, tashkilotning iqtisodiy manfaatlari va ehtiyojlarini hisobga olgan holda optimallashtirilishiga yo‘l qo‘yiladi.

1-§. Ma’muriy binolarni tozalash

70. Ofis binolarida quyidagi tozalash turlari amalga oshiriladi:

chang va mayda zarralarni tozalash uchun pol va gilamlarni tozalash;

chang va foydalanish izlarini tozalash uchun yuzalarni, jumladan stol, stullar, javonlar va boshqa mebellarni artib tashlash;

qoralangan va barmoq izlarini olib tashlash uchun oyna va shisha yuzalarni yuvish;

xonalarning burchaklari va shiftlaridagi o‘rgimchak to‘rlarini olib tashlash;

chiqindi qoplarini almashtirish va ofis binolaridan chiqindini olib chiqish;

bakteriya va viruslar tarqalishining oldini olish uchun sanitariya inshootlarini, jumladan, hojatxonalar, bet-qo‘l yuvish anjomlari va pollarni dezinfeksiya qilish, xodimlarning qulayligini ta’minlash uchun hojatxona qog‘ozi, sochiq va boshqa sanitariya vositalarini to‘ldirish.

71. Sanitariya-profilaktika xizmatlariga quyidagilar kiradi:

deratizatsiya;

dezinfeksiya;

dezinseksiya.

Gigiyenani saqlashga va bakteriyalar, viruslar, hasharotlar va kemiruvchilar tarqalishining oldini olishga qaratilgan quyidagi tadbirlar amalga oshirilishi tavsiya etiladi:

sanitariya inshootlarini, jumladan, hojatxonalarni dezinfeksiya qilish va tozalash;

zinapoyalar, koridorlar va liftlar kabi jamoat joylarini tozalash va dezinfeksiya qilish;

kemiruvchilar, hasharotlar va boshqa zararkunandalardan binolarni tozalash;

tozalash yuqumli kasalliklar xavfini kamaytirish uchun protseduralarni o‘z ichiga oladi, masalan, yuzalarni mikroblarga qarshi vositalar bilan zararsizlantirish va zararsizlantiruvchi vositalari bilan ta’minlash.

2-§. Ta’lim muassasalarini tozalash

72. Ta’lim muassasasining hajmiga qarab, aniq vazifalar turlicha bo‘lishi mumkin.

Oliy ta’lim muassasasida har kuni tozalash sinflar pollarini, doskalarni yuvish va chiqindilarni olib tashlashni o‘z ichiga oladi.

Sinf xonalarini to‘liq tozalash oyna yuvish va gilam tozalash kabi to‘liq tozalashni o‘z ichiga oladi.

73. Maktab koridorlari va umumiy foydalanish joylarini tozalash pollarni supurish, tutqichlar va eshik tutqichlarini artish va chiqindilarni olib tashlashni o‘z ichiga oladi.

Ma’muriy idoralarni kundalik tozalash fakultet kabinetlarini, xodimlar xonalarini tozalash va changdan tozalashni o‘z ichiga oladi.

74. Ta’lim muassasasidagi oshxonalarni muntazam tozalash binolarni tozalash, stol va stullarni tozalash, chiqindilarni utilizatsiya qilish va sirtlarni dezinfeksiya qilishdan iborat.

Yuvish xonalarini toza saqlashga pol va hojatxonalarni tozalash, sochiq va hojatxona qog‘ozini almashtirish kiradi.

75. Ta’mirlash, shuningdek, sport maydonchalari va uning tutash hududidagi hududlarni tozalashni ham o‘z ichiga oladi.

76. Ta’lim muassasalarini texnik tozalash bo‘lib, ularni amalga oshirish muassasada tozalik va tartibni saqlashga yordam beradi. Bunga pollarni tozalash, changni tozalash, sinf va ish xonalarini ventilyatsiya qilish, shuningdek, o‘simliklar, dekoratsiya va jamoat joylari kabi qo‘shimcha ichki elementlarga g‘amxo‘rlik qilishga qaratilgan tadbirlar kiradi.

77. Ta’lim muassasalarida xodimlarning shtat soni va bajariladigan ish hajmi muassasaning xususiyatlari, uning profili, o‘quvchilar tarkibi, ta’lim jarayonining xususiyatlari, moddiy-texnika bazasi hamda mehnatni tashkil etishga ta’sir etuvchi boshqa omillarni inobatga olgan holda o‘zgartirilishi mumkin. O‘zgartishlar belgilangan mehnat haqi fondi doirasida va amaldagi me’yoriy hujjatlarga muvofiq amalga oshirildi.

3-§. Tibbiyot muassasalarida tozalash

78. Bemorlar va xodimlarning xavfsizligi tozalash qoidalari va protokollariga rioya qilishga bog‘liq.

79. Tibbiyot muassasalaridagi quyidagi tozalash ishlari amalga oshiriladi:

palatalarda bemorlar joylashgan xonalarda tozalash ishlari olib boriladi;

shifokorlar kabinetlarida ish stollari, stullar, tibbiy jihozlar va boshqa yuzalar tozalaniladi;

operatsion bloklarida operatsiya stollari, asboblar, pollar, devorlar tozalaniladi;

qabul qilish punktlarida qabulxonalar, stullar, pollar tozalaniladi;

sanitariya inshootlari, hojatxonalar, bet-qo‘l yuvish anjomlari, dush va boshqa sanitariya-texnik vositalari tozalaniladi.

Koridorlar va umumiy foydalanish joylarida tozalik va tartibni saqlash uchun koridorlar, zinapoyalar, vestibyullar va boshqa umumiy foydalanish joylari da ishlar olib boriladi.

80. Har bir tibbiyot muassasasi o‘ziga xos tozalash xususiyatlariga ega bo‘lishi mumkin, bu muassasa turiga (shifoxona, laboratoriya va boshqalar) va uning o‘ziga xos xususiyatlariga qarab farq qilishi mumkin. Tozalash ishlari sanitariya qoidalari, normalari va gigiyena normativlarida belgilangan tartibda olib borilishi hamda o‘rnatilgan shtat me’yorlariga muvofiq mavjud shtat birliklari doirasida, tashkilotning iqtisodiy manfaatlari va ehtiyojlarini hisobga olgan holda optimallashtirilishi tavsiya etiladi.

Dastlabki tozalash vaqtida dezinfeksiyalash vositalari qo‘llaniladi va tozalagichlar yuzadan chang va kirni olib tashlaydi. Tozalashdan oldingi bosqichda xodimlar dezinfeksiyalovchi modda eritmasidan dezinfeksiyalash vositasi sifatida foydalanishi tavsiya etiladi.

Muntazam tozalashda dezinfeksiyali eritmalar yordamida turli chastotalarda amalga oshiriladi. Tug‘ruq xonalari kuniga uch marta, davolash va kiyinish xonalari esa ikki marta tozalanadi. Shuningdek, chiqindini o‘z vaqtida olib tashlash, mahalliy ifloslanishni olib tashlash, hammom va ovqat xonalarida narsalarni tartibga solishni o‘z ichiga oladi.

Yakuniy bosqichda chiqindilar yo‘q qilinadi. Bu tungi tanaffusdan keyin ertalab bo‘lmasligi mumkin. Tozalovchilar nafaqat nam tozalashni, balki jihoz va jihozlarni dezinfeksiyalovchi modda eritmasi bilan dezinfeksiya qilishlari tavsiya etiladi. Xonada ish olib borganingizdan so‘ng, bakteritsid chiroq yoqiladi.

Umumiy tozalashda, muntazam tozalashdan farqli o‘laroq, mebelni ko‘chirish, shiftni yuvish, yoritish moslamalarini va shamollatish tizimlarini tozalashni o‘z ichiga oladi. Binolarning o‘ziga xos xususiyatlariga qarab, umumiy tozalash turli chastotalarda amalga oshiriladi. Tug‘uruqxonalar va operatsiya xonalarida — haftada bir marta, shifokorlar va shifoxona bo‘limlarida — oyda bir marta umumiy tozalash ishlari amalga oshirilishi tavsiya etiladi.

6-bob. Xizmat ko‘rsatish tizimini ta’minlash va moddiy-texnikaviy, mehnat va moliyaviy resurslar bilan binolar va inshootlarni joriy ta’mirlash

81. Binolarni saqlash va joriy ta’mirlash uchun moddiy-texnik resurslarga bo‘lgan ehtiyoj moddiy resurslarni iste’mol qilish uchun belgilangan me’yorlar doirasida bo‘lishi tavsiya etiladi.

82. Muhandislik va texnologik asbob-uskunalarga texnik xizmat ko‘rsatish va joriy ta’mirlash xarajatlari operatsion xarajatlar smetasiga muvofiq amalga oshirilishi tavsiya etiladi.

7-bob. Binolarni saqlash uchun moliyaviy resurslarga bo‘lgan ehtiyojni hisoblash tartibi

83. Ijtimoiy binolarni saqlash va texnik xizmat ko‘rsatish uchun moliyaviy resurslarga bo‘lgan ehtiyojni hisoblash tavsiya etiladi. Bunda quyidagilar hisobga olinishi tavsiya etiladi:

ijtimoiy soha obyektlari turi (maktablar, kasalxonalar, bolalar bog‘chilari va hokazo);

ishlar turlari (joriy ta’mir, kapital ta’mir, modernizatsiya va hokazo);

mo‘ljallangan iqtisodiy sharoitlari.

84. Yillik moliyaviy resurslar ehtiyoji quyidagi formulaga asosan hisoblaniladi:

$$P = \sum_{i=2}^{n} (S_i \times C_i \times K_i)$$

bu yerda:

P — binolarni saqlash va xizmat ko‘rsatish uchun umumiy ehtiyoj;

S_i — i-bino maydoni (m²);

C_i — 1 m² uchun ish narxi (so‘m/m²);

K_i — xizmat ko‘rsatish takrorlanishini ifodalaydigan koeffitsiyent (masalan, oylik xizmat uchun K=12, yillik xizmat uchun K=1);

n — ishlar turlari (joriy ta’mir, kapital ta’mir va hokazo).

85. Har bir kvadrat metr uchun texnik xizmat ko‘rsatish qiymati (C_i) bir qator omillarni o‘z ichiga oladi. Bu qiymatning tarkibiy qismlari quyidagilar:

xodimlar ish haqi–texnik xizmat koʻrsatish uchun jalb etilgan mutaxassislar, ishchilar va xodimlarning ish haqi va ular uchun toʻlanadigan ijtimoiy badallar;

materiallar va jihozlar–texnik xizmat koʻrsatish jarayonida ishlatiladigan materiallar (boʻyoqlar, ta'mirlash materiallari, rezervuarlar, fitinglar va boshqalar) va jihozlar (qayta ishlash vositalari, usullar);

transport xarajatlari–xizmat koʻrsatish uchun zarur boʻlgan jihozlar va materiallarni olib kelish uchun transport xarajatlari;

xizmat koʻrsatish xarajatlari–texnik xizmat koʻrsatish jarayonida amalga oshiriladigan ishlar (masalan, isitish, ventilyatsiya, elektr tizimlarini tekshirish va ta'mirlash);

texnik koʻrinishlar–bino va infratuzilmaning holatini nazorat qilish va xarajatlarni belgilash uchun zarur boʻlgan texnik koʻrinishlar va auditlar;

xavfsizlik va sanitariya talablari–texnik xizmat koʻrsatish jarayonida xavfsizlik yongʻin avtomatikasi tizimlari, sanitariya va gigiyena talablarini bajarish uchun zarur boʻlgan xarajatlar;

rejalashtirish va boshqarish xarajatlari – texnik xizmat koʻrsatish jarayonini rejalashtirish va boshqarish uchun zarur boʻlgan xarajatlar.

Bu elementlar birgalikda har bir kvadrat metr uchun texnik xizmat koʻrsatish qiymatini tashkil etadi va ularning umumiy miqdori binoning turiga, foydalanish shartlariga va texnik xizmat koʻrsatish rejalariga qarab oʻzgaradi.

86. Amortizatsiya binoning nosozlik holati va kelajakdagi kapital ta'mirga boʻlgan ehtiyojni hisobga olish uchun muhim hisoblanadi.

Amortizatsiya xarajatlari quyidagi formulaga asosan hisoblanadi:

$$A = \frac{S \times C \times T}{L}$$

bu yerda:

A — amortizatsiya xarajatlari;

S — binoning umumiy maydoni (m²);

C — 1 m² qurilish narxi;

T — kapital ta'mirgacha boʻlgan foydalanish muddati (yillarda);

L — binoning umumiy xizmat muddati (yillarda).

95. Kapital ta'mirlash bir necha yilda bir marta amalga oshiriladi.

Kapital ta'mirlash xarajatlarini quyidagi formulaga asosan hisoblash tavsiya etiladi:

$$K_r = S \times C_r$$

bu yerda:

Kr — kapital ta'mirning xarajatlari;

S — binoning umumiy maydoni (m²);

Cr — 1 m² uchun kapital ta'mir xarajati.

96. Texnik xizmat tizimli ravishda isitish, suv ta'minoti, elektr tizimlarini tekshirish va ta'mirlashni oʻz ichiga oladi.

Texnik xizmat koʻrsatish xarajatlari quyidagi formulaga asosan hisoblash tavsiya etiladi:

$$T_o = S \times C_o \times K_o$$

bu yerda:

T_o — texnik xizmat koʻrsatish xarajatlari;

S — binoning umumiy maydoni (m²);

Co — 1 m² uchun texnik xizmat ko‘rsatish narxi (so‘m/m²);

Ko — xizmat takrorlanish koeffitsiyenti.

97. Yillik umumiy xarajatlar quyidagicha hisoblash tavsiya etiladi:

$$Z = P \times A \times K_r \times T_o \times K_o$$

bu yerda:

Z — binoning umumiy yillik xarajatlari;

P — joriy ta’mir va xizmat ko‘rsatish xarajatlari;

A — amortizatsiya xarajatlari;

Kr — kapital ta’mir xarajatlari;

To — texnik xizmat ko‘rsatish xarajatlari;

Ko — binoning kommunal xarajatlari yig‘indisi, joriy kommunal tariflari asosida o‘lchash uskunalri ko‘rsatkichlariga binoan hisoblanadi.

87. Bino va inshootlarni saqlash xarajatlari quyidagi formulalarga asosan hisoblash tavsiya etiladi:

$$S_{bin.saq.} = S_{yorit.e.e.} + S_{isit.} + S_{suv} + S_{mat.}$$

bu yerda:

a) $S_{yorit.e.e.}$ – elektr energiyasini yoritish xarajatlari quyidagicha hisoblaniladi:

$$S_{yorit.e.e.} = \frac{T_{yorit} * S * g_{yorit.} * S_{1kvt.soat.}}{1000}$$

T_{yorit} - 2400 — 3000 h — 2 smenali ish bilan yiliga yorug‘lik soatlari soni;

$g_{yorit.}$ (15 W/m²) — 1 m² maydon uchun solishtirma elektr energiyasi;

S — binoning umumiy maydoni (m²).

b) $S_{par.isit}$ – isitish tizimi xarajatlari quyidagicha hisoblaniladi:

$$S_{par.isit.} = \frac{V * T_{isit.} * g_n * S_{par}}{1000 * i}$$

bu yerda:

$T_{isit.}$ – 4320 h — isitish mavsumining soatlari soni;

g_n = 15 kcal/h·m³ – soatiga 1 m³ uchun yoqilg‘i sarfi;

S_{par} – 1 t par narxi;

i= 540 kcal/kg– issiqlik uzatish 1 kg par.

v) S_{suv} – maishiy ehtiyojlar uchun suv xarajatlari .

Hisoblash iste’mol standartlariga asoslanadi:

maishiy-sanitariya ehtiyojlari uchun — 1 nafar ishchiga kuniga 10 litr;

dush uchun — 1 ishchi uchun 70 litrgacha.

88. Xarajatlarni hisoblash va boshqarish uchun quyidagilarni kuzatish tavsiya etiladi:

joriy ta’mir va xizmat ko‘rsatish uchun xarajatlar;

kapital ta’mir rejalari;

uskunalarni almashtirish va modernizatsiya qilish uchun resurslar.

89. Resurlarni effektiv taqsimlashni ta’minlash uchun xarajatlar tahlili amaga oshirish tavsiya etiladi.

Xarajatlarni tahlil qilish jarayonida quyidagi elementlariga e’tibor qaratish tavsiya etiladi:

90. Xarajatlar ikki asosiy toifaga bo‘linishi mumkin:

fiksirlangan xarajatlar – vaqt o‘tgani bilan o‘zgaradi, masalan, ijara pullari, xizmatlarning bazaviy to‘lovlari;

promension xarajatlar – faoliyatga bog‘liq ravishda o‘zgaradi, masalan, ta’mirlash ishlari va materiallar.

91. Xarajatlarni tahlil qilish uchun ularni aniq va to‘g‘ri hisoblash tavsiya etiladi. Bu bino uchun har bir xizmat ko‘rsatish turi (joriy ta’mir, kapital ta’mir, texnik xizmat ko‘rsatish) bo‘yicha xarajatlarni alohida hisoblashni o‘z ichiga oladi.

92. Xarajatlarni tahlil qilishda ularni vaqtidagi va turli binolar bilan solishtirish muhim. Bu esa iqtisodiy samaradorlikni aniqlashda yordam beradi.

93. Samaradorlik bahosi — tashkilotning maqsadlarga erishishdagi samaradorligini va resurslarning samarali foydalanishini baholash jarayoni. Ushbu baholashning asosiy aspektlari:

investitsiya rentabelligini hisoblash (ROI) — bu joriy va kapital xarajatlarini olib, ularning kelajakdagi foydasi bilan taqqoslash. Bunda quyidagi formulaga asosan hisoblaniladi:

$$\textbf{ROI} = \frac{\text{Фойда} - \text{Харажатлар}}{\text{Харажатлар}} \text{ x } 100\%$$

SRN 4.01.02-24 “Binolarni saqlash va ularga texnik xizmat ko‘rsatish uchun moliyaviy resurslarga bo‘lgan ehtiyojni hisoblash va ularning hisobini yuritish” smeta-resurs normalariga
1-ILOVA

Texnik xizmat ko‘rsatilagan va joriy ta’mirladigan ijtimoiy soha obyektlari

RO‘YXATI

1. Ta’lim muassasalari:
maktabgacha ta’lim tashkilotlari;
o‘rta ta’lim maktablari;
litsey va kollejlar;
oliy o‘quv yurtlari.
2. Tibbiyot muassasalari:
poliklinikalar;
shifoxonalar;
qishloq vrachlik punktlari.
3. Madaniyat muassasalari:
madaniyat markazlari;
davlat teatrlari;
“O‘zbek davlat sirki” davlat muassasasi
teatr-studiyalari;
konsert tomosha muassasalari;
ko‘zi ojizlar kutubxonalari;
ixtisoslashtirilgan professional ta’lim muassasalari;
bolalar musiqa va san’at maktablarimuzeylar.
4. Sport obyektlari:
stadionlar;
sport-sog‘lomlashtirish majmualari.

Izoh*: Ijtimoiy muassasalar tasarrufidagi binolar soni ko‘payishi yoki aniqlik kiritilishi munosabati bilan mazkur ro‘yxat o‘zgartirilishi mumkin.*

SRN 4.01.02-24 “Binolarni saqlash va ularga texnik xizmat ko‘rsatish uchun moliyaviy resurslarga bo‘lgan ehtiyojni hisoblash va ularning hisobini yuritish” smeta-resurs normalariga
2-ILOVA

Bino va inshootlarni tozalash xarajatlarining narxlari

Ma’muriy va ofis binolarini kunlik tozalash xarajatlari

Xonalar maydoni	**m^2**	**0-70**	**71-200**	**201-300**	**301-500**	**501-800**	**800 dan ortiq**
Tozalash vaqti	soat.	0,5-1	1-1,5	1-2.	1-3.	2-3.	3 dan
Tozalash vositalarining soni	kishi.	1	1	1	1	2-3.	2 dan
Davriy tozalash narxi (kamida haftasiga 1 marta)	% *	0,4	0,53	0,67	0,93	1,2	0,012
Ish kunlarida tozalash narxi (haftasiga 5 marta)	% *	4,8		5,33	7,2	10,4	0,012
Tozalash narxi (haftasiga 7 marta)	% *	6,67		7,33	9,87	14,27	0,014
***Izoh*:** Keltirilgan ko‘rsatkichlar BHM miqdoriga nisbatan belgilangan.							

Ma’muriy va ofis binolarini tozalash ishlarining narxlari

Xonalar maydoni, m^2	35 dan	70 dan	100 dan	150 dan	200 dan	300 dan	500 dan	800 gacha	800 dan ortiq
Tozalash narxi, % *	1,07	1,87	2,93	3,87	4,80	6,27	12,13	15,73	shartnomaviy
***Izoh*:** Keltirilgan ko‘rsatkichlar BHM miqdoriga nisbatan belgilangan.									

Maktab va bolalar bog‘chalari binolarni kundalik tozalash xarajatlari

Xonalar maydoni	**m^2**	**0-70**	**71-200**	**201-300**	**301-500**	**501-800**	**800 dan ortiq**
Tozalash vaqti	soat.	0,5-1	1-1,5	1-2.	1-3.	2-3.	3 dan
Tozalash vositalarining soni	kishi.	0,5	0,5	0,5	1	1	2 dan
Davriy tozalash narxi (kamida haftasiga 1 marta)	% *	0,40	0,53	0,67	0,93	1,20	0,012

Ish kunlarida tozalash narxi (haftasiga 5 marta)	% *	4,8	5,33	7,2	10,4	0,012
Tozalash narxi (haftasiga 7 marta)	% *	6,67	7,33	9,87	14,27	0,014
***Izoh*:** Keltirilgan ko‘rsatkichlar BHM miqdoriga nisbatan belgilangan.						

Maktab va bolalar bog‘chalarini tozalash ishlarining narxlari

Xonalar maydoni, m²	35 dan	70 dan	100 dan	150 dan	200 dan	300 dan	500 dan	800 gacha	800 dan ortiq
Tozalash narxi, % *	1,07	1,87	2,93	3,87	4,80	6,27	12,13	15,73	shartnomaviy
***Izoh*:** Keltirilgan ko‘rsatkichlar BHM miqdoriga nisbatan belgilangan.									

Tibbiy muassasada kunlik tozalash xarajatlari

Xonalar maydoni	**m²**	**0-70**	**71-200**	**201-300**	**301-500**	**501-800**	**800 dan ortiq**
Tozalash vaqti	soat.	0,5-1	1-1,5	1-2.	1-3.	2-3.	3 dan
Tozalash vositalarining soni	kishi.	0,5	0,5	0,5	1	1	2 dan
Tozalash vositalarining soni	kishi.	1	1	1	1	2-3.	2 dan
Davriy tozalash narxi (kamida haftasiga 1 marta)	% *	0,40	0,53	0,67	0,93	1,20	0,012
Ish kunlarida tozalash narxi (haftasiga 5 marta)	% *	4,8		5,33	7,2	10,4	0,012
Tozalash narxi (haftasiga 7 marta)	% *	6,67		7,33	9,87	14,27	0,014
***Izoh*:** Keltirilgan ko‘rsatkichlar BHM miqdoriga nisbatan belgilangan.							

Tibbiy muassasada tozalash ishlarining narxi

Xonalar maydoni, m²	35 dan	70 dan	100 dan	150 dan	200 dan	300 dan	500 dan	800 gacha	800 dan ortiq
Tozalash narxi, % *	1,07	1,87	2,93	3,87	4,80	6,27	12,13	15,73	shartnomaviy
***Izoh*:** Keltirilgan ko‘rsatkichlar BHM miqdoriga nisbatan belgilangan.									

Omborlarni kundalik tozalash narxi

Xonalar maydoni	m^2	0-70	71-200	201-300	301-500	501-800	800 dan ortiq
Tozalash vaqti	soat.	0,5-1	1-1,5	1-2.	1-3.	2-3.	3 dan
Tozalash vositalarining soni	kishi.	0,5	0,5	0,5	1	1	2 dan
Tozalash vositalarining soni	kishi.	1	1	1	1	2-3.	2 dan
Davriy tozalash narxi (kamida haftasiga 1 marta)	% *	0,40	0,53	0,67	0,93	1,20	0,012
Ish kunlarida tozalash narxi (haftasiga 5 marta)	% *	4,8		5,33	7,2	10,4	0,012
Tozalash narxi (haftasiga 7 marta)	% *	6,67		7,33	9,87	14,27	0,014
***Izoh*:** Keltirilgan ko‘rsatkichlar BHM miqdoriga nisbatan belgilangan.							

Omborlarni tozalash ishlarining narxlari

Xonalar maydoni, m^2	35 dan	70 dan	100 dan	150 dan	200 dan	300 dan	500 dan	800 gacha	800 dan ortiq
Tozalash narxi, % *	1,07	1,87	2,93	3,87	4,80	6,27	12,13	15,73	shartnomaviy
***Izoh*:** Keltirilgan ko‘rsatkichlar BHM miqdoriga nisbatan belgilangan.									

Sanoat binolarini tozalash xarajatlari

Xonalar maydoni	m^2	0-70	71-200	201-300	301-500	501-800	800 dan ortiq
Tozalash vaqti	soat.	0,5-1	1-1,5	1-2.	1-3.	2-3.	3 dan
Tozalash vositalarining soni	kishi.	0,5	0,5	0,5	1	1	2 dan
Tozalash vositalarining soni	kishi.	1	1	1	1	2-3.	2 dan
Davriy tozalash narxi (kamida haftasiga 1 marta)	% *	0,40	0,53	0,67	0,93	1,20	0,012
Ish kunlarida tozalash narxi (haftasiga 5 marta)	% *	4,8		5,33	7,2	10,4	0,012
Tozalash narxi (haftasiga 7 marta)	% *	6,67		7,33	9,87	14,27	0,014

***Izoh*:** Keltirilgan ko‘rsatkichlar BHM miqdoriga nisbatan belgilangan.

1 m^2 uchun binolarni tozalash narxi

Obyekt turi	**Umumiy tozalash maydoni**				
	1000 m^2 gacha	1000–2000 m^2	2000–4000 m^2	4000–8000 m^2	8000 m^2 dan ortiq
Ma’muriy va ofis binolari A toifasi	0,08 %	0,05 %	0,03%	0,02 %	0,01 %
B toifadagi tibbiy muassasalar	0,06 %	0,04 %	0,02 %	0,015 %	0,01 %
S toidagai ta’lim muassasalarining obyektlari	0,05 %	0,03 %	0,015 %	0,01 %	0,01 %
Sanoat va ombor binolari	0,035 %	0,02 5	0,01 %	0,01 %	0,01 %
***Izoh*:** Keltirilgan ko‘rsatkichlar BHM miqdoriga nisbatan belgilangan.					

1 m^2 uchun atrofni tozalash narxi

Obyekt turi	**Umumiy tozalash maydoni**			
	1000 m^2 gacha	1000–5000 m^2	5000–10000 m^2	10000 m^2 dan ortiq
Atrofni tozalash	0,02 %	0,012 %	0,01 %	0,01 %
***Izoh*:** Keltirilgan ko‘rsatkichlar BHM miqdoriga nisbatan belgilangan.				